

*This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.*

*Please cite the original version:*

Kielo-Viljamaa, E. (2022). Valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaaminen – arviointimittarin kehittäminen ja testaus. *Haava* 25(1), 40-42.



**EMILIA KIELO-VILJAMAA**

Sh (AMK), TtT, hoitotyön lehtori  
Yrkeshögskolan Novia  
Päätoimittaja, Haava-lehti

.....

# Valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaaminen – arviointimittarin kehittäminen ja testaus

Haavanhoito vaatii monipuolista osaamista hoitotyön ammattilaisilta jo valmistumisvaiheessa. Hoitajien on muun muassa ymmärrettävä, että painehaava ei parane, jos painealueelta ei poisteta painetta, tai että valtimohaava ei parane, jos raajan verenkierto on riittämätön. Lisäksi sairaanhoitajan on hallittava itse haavanhoitoprosessi aina kivun arvioinnista potilasohjaukseen. Haavojen hoito ei ole pelkkää haavanhoitotuotteiden tuntemusta ja sidosten vaihtoa, vaan potilaan kokonaisvaltaista hoitoa. Tässä artikkelissa kuvataan tammikuussa 2021 Turun yliopistossa tarkastetun hoitotieteen väitöskirjatutkimuksen prosessia ja sen keskeisiä tuloksia koskien valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamista.

### Miksi aiheita lähdettiin tutkimaan?

Alun perin kiinnostus tutkimusaihetta kohtaan heräsi tutkijan omista kokemuksista käytännön hoitotyössä, jossa hän havaitsi monien hoitajien kokevan epävarmuutta ja osaamattomuutta haavanhoitoa kohtaan. Tutustuminen aiempaan tutkimustietoon aiheesta vahvisti aiheen tutkimisen tärkeyttä, sillä aiempi tutkimustieto sairaanhoitajien ja sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamisesta osoittautui vähäiseksi, eikä haavanhoidon osaamiseen ollut aiemmassa kirjallisuudessa määritelty selkeitä osaamisalueita, eli asioita, joita sairaanhoitajien tulisi valmistumisvaiheessa osata haavoista ja niiden hoidosta. Lisäksi puuttuivat selkeät haavanhoidon osaamisen arviointiin soveltuvat menetelmät ja mittarit.

### Mitä on osaaminen?

Osaaminen nähdään yleensä jonkin asian taitamisena, pätevyyttenä tai kelpoisuutena. Osaamiselle ei kuitenkaan ole yhtä yleistä määritelmää, sillä käsite on moniulotteinen. Useissa määritelmässä osaaminen sisältää kuitenkin teoreettisen osaamisen, eli tiedon, ja käytännön osaamisen, eli taidon. Hoitotieteen teoreetikko Patricia Bennerin (1) mukaan käytännön toiminnan eri osa-alueet koostuvat näistä taidoista, joilla

on samat tarkoitukset, funktiot ja merkitykset. Monissa määritelmässä osaaminen ottaa lisäksi huomioon henkilön asenteet ja arvot tarkastelun kohteena olevassa kontekstissa. Tässä väitöskirjassa osaaminen määriteltiin Cowanin ym. (2) mukaan tietojen, toimintojen, taitojen, arvojen ja asenteiden yhdistelmäksi (Kuvio 1).

.....



Kuvio 1. Osaaminen ja sen osa-alueet

## Tutkimuksen tarkoitus ja toteutus

Väitöstutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamista, tunnistaa sairaanhoitajien haavanhoidon osaamisalueet sekä kehittää ja testata haavanhoidon osaamismittari, jolla sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamista voidaan arvioida. Tutkimus toteutettiin kahdessa vaiheessa vuosina 2016–2020. Tutkimuksen ensimmäisessä, teoreettisessa ja kuvailevassa, vaiheessa tarkasteltiin valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamista aiempien tutkimusten ja empiirisen aineiston avulla. Tutkimuksen toisessa vaiheessa, instrumentointi- ja arviointivaiheessa, tarkasteltiin keskeisiä haavanhoidon osaamisalueita sekä kehitettiin ja testattiin haavanhoidon osaamista arvioiva mittari. Väitöskirjatutkimuksen tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamisesta sekä kehittää näyttöön perustuva mittari tämän osaamisen arviointiin. Lisäksi tavoitteena oli lisätä ymmärrystä osaamista arvioivista menetelmistä. Väitöstutkimus koostui neljästä osatutkimuksesta (Taulukko 1).

## Tutkimustulokset

Ensimmäisen osatutkimuksen, eli kirjallisuuskatsauksen mukaan valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamisessa

oli aiempien tutkimusten perusteella puutteita. Myös jo työelämässä olevat, erityisesti vastavalmistuneet ja kokemattomimmat, sairaanhoitajat pitivät osaamistaan usein puutteellisena. Aiemmissä tutkimuksissa sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamista oli arvioitu lähinnä vain teoriaosaamisen kautta. Haavanhoidon käytännön osaamista ei sen sijaan ollut juurikaan tutkittu.

Toisessa osatutkimuksessa kehitettiin osaamista arvioivan mittarin ensimmäinen versio, joka koostui haavanhoidon tietotestistä. Tutkimuksessa todettiin valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamisen olevan puutteellista erityisesti kroonisten haavojen hoidon osalta. Opiskelijat myös kokivat, etteivät he olleet saaneet riittävästi haavanhoidon opetusta opintojensa aikana. Opiskelijoiden asenteet haavojen hoitoa kohtaan oli kuitenkin positiivisia, ja he toivoivat, että olisivat saaneet enemmän opetusta ja harjoitusta haavoista. Tässä osatutkimuksessa korostui myös teorian ja käytännön yhteys. Niillä opiskelijoilla, jotka olivat käytännön harjoittelujaksolla päässeet hoitamaan paljon haavoja, oli parempi osaamistaso valmistumisvaiheessa.

Kolmannessa ja neljännessä osatutkimuksessa mittaria jatkokehitettiin ja se kohdennettiin kroonisten haavojen hoitoon. Kolmannessa osa-

Taulukko 1.

VÄITÖSTUTKIMUKSEN NELJÄ OSATUTKIMUSTA				
Osa-tutkimuksen numero ja julkaisu-vuosi	Teoreettinen ja kuvaileva vaihe		Instrumentointi- ja arviointivaihe	
	1 2018	2 2019	3 2019	4 2020
Tutkimuksen tarkoitus	Kuvata valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamista aiemman kirjallisuuden mukaan	Kuvata valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden teoreettista haavanhoidon osaamista sekä opiskelijoiden kokemusta osaamisestaan ja saadusta haavanhoidon koulutuksesta	Tunnistaa kroonisten haavojen hoidon osaamisalueet	Arvioida valmistuvien sairaanhoitajien teoreettista ja käytännön osaamista kroonisten haavojen hoidosta sekä kehittää ja testata haavanhoidon osaamisen arviointimittari
Tutkimusmenetelmät	Integroiva kirjallisuuskatsaus	Poikittaistutkimus, tietotesti (arviointimittarin ensimmäinen versio)	Fokusryhmähaastattelu	Lopullisen arviointimittarin kehittäminen ja testaus, tietotesti ja simulaatio
Aineisto	12 alkuperäistutkimusta	194 sairaanhoitajaopiskelijaa	5 sairaanhoitajaa, 7 auktorisoitua haavahoitajaa, 3 hoitotyön opettajaa, 3 lääkärää	44 sairaanhoitajaopiskelijaa ja 54 sairaanhoitajaa
Keskeiset tulokset	Puutteellinen teoreettinen osaaminen, vaihtelevat asenteet, puutteet valmiudessa hoitaa haavoja	Teoreettinen osaaminen: 46/100 %*, heikko itsearvioitu osaaminen	Haavanhoidon tiedot, taidot ja toiminta: anatomia ja fysiologia; etiologia, hoito ja ehkäisy; haavan hoito ja arviointi Arvot ja asenteet: Haavojen hoito ja ennaltaehkäisy; näyttöön perustuva toiminta; kokonaisvaltainen hoito; kunnioittaminen; taloudellisuus	Teoreettinen osaaminen: 65/100 %* Käytännön osaaminen: 52/100 %* Positiiviset asenteet

\*keskiarvo

tutkimuksessa tunnistettiin kroonisten haavojen hoidon osaamisalueet. Tutkimuksen mukaan sairaanhoitajilta vaaditaan laaja-alaista osaamista erilaisten haavojen hoidossa. Sairaanhoitajan tulee muun muassa tuntea haavoja aiheuttavat taudit, eli niiden mahdolliset etiologiat ja tietää erilaisten haavojen keskeiset hoidon ja ennaltaehkäisyn periaatteet. Näitä osaamisalueita käytettiin mittarin uuden version sisältöinä.

Neljännessä osatutkimuksessa testattu osaamismittarin uusi versio koostui haavanhoidon tietotestistä, simulaatiosta ja asenteita arvioivasta osiosta. Tietotestin ja simulaation avulla voitiin tarkastella sekä teoreettista että käytännön osaamista. Kehitetty haavanhoidon osaamismittari osoitti alustavaa validiteettia, luotettavuutta ja sensitiivisyyttä. Tutkimuksen mukaan valmistuvien sairaanhoitajaopiskelijoiden haavanhoidon osaamisessa oli puutteita, erityisesti käytännön osaamisen osalta. Opiskelijoil-

la oli kuitenkin positiivinen asenne kroonisten haavojen hoitoa ja ennaltaehkäisyä kohtaan.

#### Tutkimustulosten soveltaminen

Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää haavanhoidon opetuksen kehittämisessä ja yhtenäistämässä. Tietoja ja kehitettyä mittaria voidaan hyödyntää myös haavanhoidon täydennyskoulutuksessa ja hoitotyön ammattilaisen haavanhoidon osaamisen kartoituksessa.

Tutkimuksen mukaan erilaisia opetusmenetelmiä, kuten simulaatio-opetusta, voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän myös haavanhoidon opetuksessa. Kattava haavanhoidon opetus ja sitä tukevat monipuoliset opetusmenetelmät ovat avainasemassa, kun tavoitteena on varmistaa tulevaisuuden sairaanhoitajien osaaminen. Aika ei välttämättä paranna kaikkia haavoja. Osaava hoito parantaa.



#### LÄHTEET

1. Benner P. From novice to expert: excellence and power in clinical nursing practice. Menlo Park, CA: Addison-Wesley cop 1984.
2. Cowan D.T, Norman I, Coopamah V.P. Competence in nursing practice: A controversial concept – A focused review of literature. Nurse Educ Today 2005 25(5): 355–62.

Väitöskirja on luettavissa kokonaisuudessaan: Kielo-Viljamaa E. 2021. The Wound Care Competence of Graduating Student Nurses – Development and Testing of a Competence Assessment Instrument. Väitöskirja; Turun yliopisto, Hoitotieteen laitos. <https://www.utupub.fi/handle/10024/150853>

Kuva: Turun Yliopisto

